

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinstvi je moč«.

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vsa leta je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Za oglasila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno trikotno vrsto: 25 kr. če se tiska 1 krat, 22, če se tiska 2 krat, 20 če se tiska 3 krat. Za vsake črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina naj se pošilja upravnštvu (Veduta Romana št. 106). — Vse drugo uredništvo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v okolici: Na Oplonah, na Prometu, v Bar-koli, v Bazovici, v Škodnji in M. Magdaleni zg.

Čestitim našim naročnikom!

Drugo poluleto se je uže davno pričelo, a mnogo naših naročnikov je dostihmal z naročnino zaostalo; nekateri pa so še naši dolžniki za prvo poluleto, dasi so „Edinost“ radi in redno prejeli. Dolgove popraviti, mora vsakemu poštenjaku častna zadeva biti! List prizadeva mnogo stroškov in se tedaj ne more v dar pošiljati.

Tedaj nujno opominjamo vse čest. gospe, katerih imena še stojijo v naši dolgovski (dolžnej) knjigi, naj nam naročnino do konca tega meseca pošlejo, sicer se jim list ustavi. „Edinost“ velja za celo leto 1 fl. 40 kr., za polu leta 3 fl. 30 kr., za četrt leta 1 fl. 30 kr.

OPOMBA: Upravištvu se je preselilo v Via delle poste, Casa Merschel, 10 A. I piano. Le tja naj se denarji pošiljajo.

Deželni zbori.

Goriški deželni zbor, 6. seja, dne 30. junija.

O preuredbi srednjih šol govori še več poslancev, a nazadnje obvelja Tonkli-jev predlog, oziroma peticijski polit. društva „Sloga“. Na vrsto pride deželnega odbora načrt postave zastran razvrščenja nekaterih skladovnih cest.

I. Izrekati se za skladovni cesti:

a. nadaljevanje ceste kraj Idrije od sv. Lucije skozi Modreje in Kozarišče do državne ceste;

b. cesta držeča od Divače naravnost v Lokev.

II. Izbrisejo se iz vrste skladovnih cest:

a. cestna črta držeča od sv. Lucije na desnem bregu Soče do erarske ceste „pri Platarju“;

b. cesta od Štorij skozi Kazlje in Avber do skladovne ceste Kobdilj-Občina;

c. kos ceste od Divače skozi Ležeče do skladovne ceste Škoflje-Naklo-Lokev.

Sprejme se načrt postave zastran razdelitve občinskih zemljišč Slovrenskih in biljanski županiji.

Po predlogu deželnega odbora ustanovi zbor štipendij 400 gl. za sposobnega rezlarja in strugarja, bivačnega v deželi, kateri bi se hotel v zimskem tečaju 1880—81 deležiti poduka v rezlarstvu in strugarstvu v tehnološnem muzeji na Dunaji, ter popolnoma izobraziti se v svojem rokodelstvu.

Dalje ustanovi zbor drug štipendij 300 g. za pleteničarja, kateri bi hotel obiskati posebni tečaj za izdelovanje košev, jerbasesv itd. in za obdelovanje bek, ki se začne v zimskem polletju 1880—81 v tehnološnem muzeji na Dunaji.

Podlistek.

Pravila o zdravju.

Z ozirom na kosti:

Kosti nosijo celó težo človeškega telesa in so mu trdna podpora. Zavoljo tega se mora v otročji mladosti otroke tako rediti, da posebno kosti rastejo; h krati pa naj se otrok preveč ne napenja, dokler nima utrjenih kosti. Zeló majhni otroci toraj ne smejo prezgodaj po koncu sedeti ali hoditi se učiti. Prav tako je zeló škodljivo, da otroci pri pisanju in ročnih delih pošev pripogneni sedé. Stari ljudje se morajo varovati, da ne padejo, ker se jim rade kosti zlomijo. Pa tudi pri mladih ljudeh je treba vselej previdnosti, kedar se nevarno gibljejo, kedar plezajo, vsakakaj, ali pri telovadbi teške vaje izpeljujejo, zato da se kosti ne poškodujejo. Včasih se kosti v sklepih siloma izpahnejo ali izvinejo. Vselej potrebuje tak nesrečnež počitka in ovi-janja z mrzlimi pokladki, potem pa mora zdravnik vsikdar iz-pahneto kost nazaj vrvati. Zdravnik je pa tudi treba, če se zlomijo ali poškodujejo kosti, ali če ima človek kakoršne koli bolezní v kosteh, sklepih itd. S zobmi ima človek pogostoma, časi prav velike in nevarne bolečine. Uže otrok, ko zobe dobiva, čuti splošne slabosti. Kedar otrok zobe menjuje, naj se pazi, da mu novi zobje krivo ne rastejo ali da se zobje med seboj v rasti ne ovirajo.

Potrđi se strošek 1961 gl. 61 kr. za nekatera dela, dovršena v letih 1879 in 1880 v bolnišnici milosrčnih bratov v Gorici in dovoli se, da sme dež. odbor potrositi še 13.000 gld. iz glavnega zaloga za uboge v namen, da se zvikša in razširi bolnišnično poslopje, da bo mogoče prihraniti v njem vse domače blazne.

Računski sklepi za leti 1878 in 1879 deželnega in štipendijskega zaloga se potrđijo brez ugovora. Enako se odobré tudi proračuni za l. 1880 in 1881 deželno-občinskega in zemljiščno-odveznega zaloga. Za zadnje omenjeni zalog se bo tirjala za obe leti doklada po 9% vseh državnih neposrednih davkov.

Proračuna deželne gluhonemice goriško-isterske za l. 1880 in 1881 potrđita se tudi brez ugovora po predlogih finančnega odseka.

Zbor dovoli dijakoma na vinarske in sadjarske šoli v Klosterneburgu Alojziju Baselli-ju in Josipu Rubbia vsakemu 60 gl. podpore za l. 1880.

Vpokojenemu učitelju bivše c. k. normalke v Gorici se dovoli 100 gl. podpore za l. 1880.

Katarini vdovi ranjcega Valentina Planiscig-a, deželnega služabnika, dovoli se 25 gl. podpore za l. 1880.

Cestnemu odboru červinjanskemu se dovoli 1333 gold. podpore, da dožene s tem zneskom cestno delo med Pradičjolo in Trepontli.

Nadaljevanje ceste Visco-Strassoldo do italijanske meje proti Castions-u delle Mura izbrise se iz števila skladovnih cest.

Občinama Ruda in Villesse se dovoli obrok 2 let, da povrneti 4000 gld., ki so se jima posodili iz deželnega zaloga za popravo jezov na desnem bregu Soče.

Obrotniški šoli v Marjanu odkáže zbor 500 gl. podpore in sicer 250 gl. za l. 1880, in enaki znesek za l. 1881

Juliji vdovi Ivana Badallé iz Oseka dovoli zbor zaradi izrednih rodbinskih nesreč 30 gl. podpore.

Prošnja lokavške občine, da se odpusti dol-otliški občini znameniti znesek komisijskih stroškov v zemljiščno-odveznih zadevah, odstopi se deželnemu odboru za nadaljno ravnavo.

Prošnja vodstva malega semenišča v Gorici, da se podaré zalogu Werdenberskih štipendijev oskrbnišveni stroški, odstopi se deželnemu odboru z naročilom da naznani prosivcu ugodno rešitev v sled dotičnega zborovega sklepa, sprejetega v seji 30. junija t. l.

Kranjski deželni zbor, 7. seja, dne 2. julija.

Narodni poslanci podajo to-le interpelacijo do kranjske deželne vlade.

Občni sodnijski red od l. 1870 ukazuje v 13. §, da imate pri sodnih obeh stranki in njih pravdosredniki v svojih govorih (ustnih in pisanih) rabiti tisti jezik, ki je v deželi navaden v govoru ljudstva. L. 1867 je pravosodni minister Hye izdal ukaz predsedništvu c. kr. višje sodnije v Gradci dne 5. septembra št. 8536 in 9396, s katerim je dopolnjeval pravosodnega ministerstva

Zobje trpé uže po znotranjih vzrokih, ki prihajajo od hrane; posebno pa se od zunaj večkrat poškodujejo s tem, da se ranijo, ne snažijo, da se temperatura v zobeh neprevidno menjuje, nasledek tega pa je, da zbolé, da očrne, zvotlé se in razdrobé. Naj se torej ne grize trdih orehov in drugih trdih reči, naj se ne pije in je ne prevročih in ne premrzlih pijač in jedi, posebno pa naj na mrazu ne hodi vroče ali nasprotno; na prostem naj se zapirajo usta pred mrzlim, ostrim vetrom, naj se varuje slaščic in jedil, ki se lahko vrinejo v poškodovane in votle zobe, kder delajo bolečine. Snaženje zob s ščetjo, vodo ali zobnim prahom še ne zadostuje. Zobje naj se po vsakem jelu ali vsaj enkrat na dan izplaknejo, zato da se ostanki jedi med zobmi, ki so največji vzrok votlih zob in neprijetnega duha, iz ust spravijo, najboljša s kako žestoka ali opojna tekočina, ker vinski cvet umori male živalce in glive, ki se naredé ob zobeh. Ob zobeh se večkrat naredi zelenkasti ali črnkasti zobni kamen, ki naj se previdno oddrgne. Varuje naj se pa preveč drgnoti ali celó zobno sklenino poškodovati. Posebno so pa taki zobni prahovi in taka zobna sredstva, katera zobe zeló naglo pobelijo, navadno sumljiva in večkrat škodljiva. Ako se rabi prava sredstva, dajo se tudi škodljivi zobje še dalje časa rabiti; zato naj se ne dá pri vsaki bolečini zob kar ruvati, ampak naj se praša prej izvedenega zobnega zdravnika za svet.

V zadevi mišic ali mesa.

Mišice je treba ne le dobro rediti, temuč rreba je tudi na to gledati, da se delo, vaje in počitek pravilno menjavajo. Da se mišice čvrsto redé, zato so boljše živalske nego rastlinske jedi.

naredbo od 15. marca 1862 št. 865 gledé rabe slovenskega jezika pri sodnih ter ukazal, da ima slovenski jezik ustno in pisмено rabiti v tožnih in netožnih civilnih rečeh pri zaslišanji samo slovenskega jezika zmožnih prič.

Za politične in finančne c. kr. urade pa je c. kr. kranjsko deželno predsedništvo, oziroma c. kr. predsedništvo finančnega vodstva z ukazi od 23. avgusta in 20. septembra 1869., št. 2229 in 2450, od 14. januarja in 21 in 24. julija 1870, št. 69, 856 in 962, in od 1878 št. strogo ukazalo, da imajo c. kr. uradi s slovenskimi strankami uradovati v slovenskem jeziku.

Vse te ministerjalne naredbe in vsi ukazi pa se dan danes na Kranjskem večinoma niso praktično izvrševali. Pri sodnih se ne samo v civilnih, ampak celo v kazenskih pravih slovenskim strankam nemška vabila in razsodbe pošiljajo, pri zaslišanji nemški zapisniki spisujejo in pri obravnavah ne rabi skozi vso obravnavo jezik, kateri je zatožencem razumljiv.

Ravno tako prezirajo gori navedene naredbe in ukaze tudi c. kr. politični in finančni uradi. Ker je tako ravnanje c. kr. uradov nasprotno zakonu in vsacemu narodu prisojenim pravi-cam, ker se vsled tega lahko velika materialna škoda pripeti slovenskim strankam in ker je v interesu državnega reda in vladne avtoritete, da se c. kr. uradi strogo ravna po zakonih in po ukazih, iz zakonov izviraajočih, usojamo si podpisanci vprašati blagorodnega gospoda c. kr. deželnega predsednika:

1. Ali je c. kr. vladi znano, da se naredbe in ukazi c. kr. justičnega ministerstva od 5. sept. 1867 št. 8636 in 9396, potem ukazi kranjskega dež. predsedništva od 23. avg. in 20. sept. 1869, št. 2229 in 2450, od 14. jan. 21. in 24. jul. 1870 št. 69, 856 in 962 ter od 13. sept. 1878 št. 651 zastran rabe slovenskega jezika niti pri političnih in finančnih uradih praktično niso izvrševali.

2. Ali hoče c. kr. vlada gori navedene uredbe in ukaze po-noviti ter primerno potrebam slovenskega naroda razširjati in za to skrbeti, da se vsi c. kr. uradi na Kranjskem strogo po njih ravna?

Poslanec F. Potočnik stavi v imenu svojih narodnih to-varšev predlog, da bi se po Dolenjskem delale ozke železnice, s čemer bi se najbolje pomagalo ubogemu ljudstvu. Zbornica pritrdi predlogu in voli se odsek za pozvedovanje in pretres te reči.

Šolske občini Šmartno pri Litiji se dovoli za popravno novo zidane šole proti obrestim 1500 gld., in »podpornemu društvu pravnikov« na dunajskem vseučilišču 30 gld. podpore.

Prošnji občine Višnja gora, naj bi se c. kr. uradi iz Zatičine premestili v Višnjo goro, zbor jednoglasno pritrdi.

Osmo seja 5. julija.

Več občinskih priklad se po kratkem razgovorjanji posa-meznim občinam dovoli. Sprejme se tudi predlog deželnega od-bora o napravi ceste iz Idrije v Vrščevo potem, ko je deželni predsednik gosp. Winkler obljubil, da jo bo delala tudi vlada.

Predolgo in napeto telesno gibanje in delo tako škoduje, kakor dolga nedelavnost. Pri samovoljnih gibanjih se po gostnem po-navljenju in polaganem, vedno večjem napenjanji doseže velika spretnost, hitrost, trpežnost in moč v gibanji, kakor vidimo to pri različnih ročnih izurjenostih (n. pr. pri godbi, v obrtniji) in pri različnih stanovih (vojaki, mornarji, lovci, kovači itd.) Primerno delo in gibanje pospešuje telesno in duševno zdravje. Prav koristna samovoljna telesna vaja je telovadba. Pa tudi pri tem in drugem gibanji škoduje preveliko napejanje mišic. Ogiba naj se jih, ako posebne telesne prikazni nevarne postanejo n. pr., ako srce premočno in prehitro bije, ako se prehitro in pre-kratko sope, ako je človek v obraz zeló rudeč, ali pa nasprot-no zeló bled, ali pa ako se barva lie naglo spreminja. Tudi te-daj naj se z gibanjem in vajami preneha, ako se človek hudo poti, ako ima neprijetne občutke, vtrujenost, glavobol, omotico, tesnobo v prsih itd. Po močnem utrujenju naj se ne gre na-ravnost k počitku, t. j. naj se mahoma ne miruje, tudi naj se na to ne je niti ne pije poželjivo in naj se ne ohladi prehitro.

Z ozirom na živec.

Kakor mišice tako potrebujejo tudi živec po daljšem na-poru počitka n. pr. vidni čut očesa. Za premočnim in predolgim napenjanjem nastopi slabost ali onemoglost. Nekateri ljudje se lahko in močno razdražejo, a potem zeló opešajo ali obnemorejo; takim pravimo, da imajo slabe živece ali da so nervozni. Taki ljudje naj se posebno varujejo, da ne preobkladajo in ne dra-žijo možgan; tudi naj možgane ne vznemirjajo z močnimi in omamljivimi pijačami in naj se varujejo, glavo močno protresti

Poročilo finančnega odseka o ustanovah se sprejme po nasvetih deželnega odbora; potem poroča dr. Poklukar o sirotišnici baronice Lichtenturnove v Ljubljani ter stavi te le predloge:

1. Deželnemu odboru se nalaga, za naprej od dohodkov sirotinskega zaklada tri četrtine obračati v podporo domačih sirot približno v enakih svotah za vsaki spol — ter samo eno četrtino dohodkov nalagati v pomnoženje ustanovnega zaklada. 2. Deželni odbor naj skrbi za to, da se število prostorov za sirote deklice v tukajšnji Lichtenturnovi sirotišnici na stroške sirotinskega zaklada pomnoži, ob enem pa podpora sirot deklic na roko polagoma opusti. 3. Deželni odbor naj za to skrbi, da red usmiljenih sester v tukajšnji sirotišnici sedajno letno plačo 100 gld. za vsak prostor vsaj v razmeri s pomnoženjem ustanovskih prostorov primerno zniža. 4. Deželni odbor naj tudi obstoječi dekliski sirotišnici podobne naprave za dečke s tem podpira, da takemu zavodu pogojno zagotovi primerno število iz sirotinskega zaklada plačanih prostorov za sirote dečke.

Pri glasovanju se sprejmo ti predlogi. Dovolé se potem nekatere štipendije v povzdigo domačega obrstva.

Za tem nasvetuje nemškutarska večina, naj se deželnemu glavarju vit. Kalteneggerju izreče zahvala kranjske dežele za trud in marljivost, ki jo je imel pri rezervistnem zakladu.

Prvi se zoper ta predlog oglasi poslanec Svetec, ki se po vsi pravici čudi temu predlogu. Naša dežela ni nehvaležna ali skopa s pohvalo, toda vedeti mora, zakaj jo dá, in da jo tisti, komur jo dá, res tudi zasluži. Za kaj pa se ima tu izreči zahvala? Ali za nabiranje? Ne, le za ravnanje s tem denarjem, ktereja je bilo vsega skup 9800 gld., razdelilo se ga je pa 8000 gld., 1200 gld. je ostalo. To ni bilo tako težko niti tako zaslužno, da bi zahvalo morala dajati vsa dežela. Če bi to bilo, morali bi hvalo izrekati prej še tajniku in blagajniku, ki sta imela pri tem še več opravila. Vsi pa so storili le svojo dolžnost, nič drugega. Imamo pač med seboj moža — dr. Bleiweisa —, ki je res vreden zahvale vse dežele po svojih delih. Njegovo delo je odprava najdenišnice, po kateri je deželi prihranjenih že dobrih 60.000 gld., pa temu, da nam je od države pridobil 25.000 gld. na leto, ker dežela dobiva zdaj namestu 150.000—175.000 gld. Tak mož je vreden zahvale, pa mi nismo nikdar mislili ná-njo, ko smo bili v večini. Zakaj bi se zdaj komu kadilo? Predlog je le strankarski maneuver, vi hočete zahvalo dati svojemu načelniku v imenu kranjske dežele. Njegovo delovanje je premalenkostno, zato naj se prestopi na dnevni red.

Dr. Poklukar je enakih misli, da zaupnica je čisto nepotrebna, vit. Kaltenegger pri tem delu nema nobenih posebnih zaslug.

Poslanec Navratil isto tako povdarja zasluge dr. Bleiweisa, pa nihče mu ni hvale votiral. Ako bi hoteli uže dežela hvalo izreči komu, izrekli bi jo presvitlemu cesarju, ki tako želi mir med narodi in je nastavlil take ministre, potem našemu deželnemu predsedniku. Dokler vit. Kaltenegger ne dobi zaupnice z dežele in svojih zaslug ne dokaže, ni mu votirati zahvale!

D. Schaffer, brani Kalteneggerja, dr. Zarnik pa pravi, da je netaktno, da hočejo zdaj hvalo votirati svojemu privržencu, ko so v večini: naši tega dr. Bleiweisa niso hoteli, če tudi je polu leta opravljal posel deželnega glavarja in takrat prihranil deželi 1500 gld. na svoji plači. Poslanec Svetec pravi, da je vendar prav slutiti, da je namreč ta nasvet le strankarska demonstracija, in ostane pri svojem predlogu.

Dr. Vošnjak pravi, da nemškutarji ne morejo votirati hvale v imenu dežele, ker ne zastopajo dežele, marveč le klike v njej. Zbor ta je »illegalen«, nepostaven zavoljo nepravilnosti pri volitvah. Naj se le zbor razpusti, bodo že videli, kde bo večina.

Pri glasovanju nemškutarji zavržejo Svetčev predlog, na to se narodni poslanci vzdignejo vsi in gredo iz dvorane, občinstvo pa jim kliče za to »dobro«, »živijo« in ploska z rokami. Ostali nemškutarji potem votirajo svojo zahvalo svojemu glavarju.

Sprejela se je še prenarajena postava o obdelovanju ljubljanskega močvirja, potem pa potrdilo več računskih sklepov raznih zakladov.

ali v preveliki vročini bivati (vnetje možgan — Sonnenstich), marveč naj skrbi za naravno prehranjevanje, za enakomerni krvotok in dovolj dobre krvi, katere močgani najbolj trebajo. V spanju imajo možgani najnaravnejši odpočitek. Zdravi odrasli človek potrebuje 7 do 8 ur spanja. Spi naj se precej dolgo, mirno, trdno in nepretrgoma. Spalnica naj bo prostorna, primerno topla in tiha, zrak v njej čist in suh. Zeló škodljivo je izhlapovanje mnogih ljudi, nečistega in mokrega perila, nesnažnih ponočnih posod, smrdljivih in kadečih se svetilnic in luč; prav tako pa škodujejo v spalnici tudi prijetno dišeče rastline in cvetice. Posebno pa naj se ogiba pri kurjavi v spalnici ogljenčevega izhlapovanja.

Postelje naj bodo primerno dolge in široke, ne pretrde in ne premehe, ne pretope in ne premrzle, in vedno snažne. Debele pernice (zlasti po leti) in zaduhle visoke postelje so škodljive; to veija pa tudi o spalnica, ki so premajhne ali prenapolnjene, ali pa o takih, katerih se ne more lehkó prezračiti.

Ako živeci zbolé, ima to mnogotere slabe nastopke, telesne in duševne bolezni. Stalno motenje duševnega delovanja možgan so razne duševne bolezni, ki se imenujejo blaznost, norost, slaboumnost ali topoglavost; začasno pohabljenje možgan je vzrok telesnim boleznim, brezzavestju, omedljenju, omotici in zmešanemu govorjenju (fanfaziranju). Ako počí žila v možganih ali v njih bližini, tedaj se krv razlije, nastopek tega je ome- moč posameznih delov ali polovice telesa, časih pa tudi nagla smrt (kap v možganih).

V graškem deželnem zboru soslovenski poslanci vlado tako le interpelirali:

1. Ali visoka c. k. vlada hoče vse potrebno strogo ukre- noti, da se bode v slovenskem delu Štajerske s prebivalci slo- venske narodnosti občevalo pri uradih in sodnijah pismeno ter ustno v slovensčini?

2. Ali hoče visoka c. k. vlada na srednjih šolah najprej na slovenskem Štajerskem, potem pa v obče, kamer tega slovenski jezik i na graškem vseučilišču urediti tako, da bodo oni, ki se nadejajo javne službe mejslovenskim stanovništvom, mogli doseči enako zmožnost, uradovati v slovenskem i nemškem jeziku?

C. k. deželni namestnik je na to interpelacijo odgovoril, da uradniki znajo slovenski i da z Slovenci uradujejo slovenski, če tudi je dobro znano, da se skoro samo nemški uraduje; za- stran šol pa je poslance tolažil, da se pripravljajo preuredbe.

Dopisi.

Temnica, 8. julija.

Ker se bliža v mestih šolsko leto svojemu koncu, naj par mnjih v kratkem povemo mladini, ki ima zapustiti 8. gimna- zijski razred, v ozbiljen predarek. Iz skušenj vemo, da gimna- zialec, dosevši do konca gimn. študij, ako niso posebne oko- ljščine vplivale, navadno nij še popolnem odločil za svoj prihodnji stan. Tak izbor je pa tudi za *narod celepomembna*, saj v mladini počiva ves up njegov. Mladenič je sedaj v letih, da nauke, prejete iz verozakona, iz zgodovine in sijajnih izrekov staročastitljivih klasikov lahko ozbiljno pretrese v svojo korist i ono svojega naroda. Jalovo je namreč vsako znanje, ako je le pusta šara v glavi. Mladeniču pa, ki je dosegel uže 20. leto, ako nij prišel še do one zrelosti, vsled katere more človek iz skušenj, i naj so tudi pluje, posneti blagih nauk i vodil za svojo bodočnost, moralo bi se gotovo zameriti. Koliko nesrečnih je pa uže storil napačen izbor poklica, tega ni skoro dopovedati. Da se to zve, ni treba romanov; treznji pogledi v življenje ti to dopovedó. Hipohondrija v različnih podobah, revščina, nepri- ljudnost, temna neizgoda i celo samomor so žalostni nastopki. Dobro i prijetno je, da gleda mladina z jasnim čelom v bodoč- nost; a pametno i koristno je, ako se fantazija, ki v teh letih gori i silovito prodira, nekoliko obrzda i v spodobne meje zavrne. Ogenj služi, dokler ga imamo v oblasti; neskončno strašen je, kedar v neugasljive plamene zvahlja i vse človeške verige prežge. Po takem je s živo fantazijo nadarjeni v največji nevarnosti zgrešiti pot v izboru pravega i njemu primerne- ga poklica. Pozor mu, pozor! Vse ceste, poti, steze i brvi člove- škega življenja so mu nasute z rožami. Kader pride vladar v kako mesto, hitro vse berače poskrijó mestna gospoda, češ, v tem mestu nij siromačije; enako mu zapeljiva fantazija zagrne vsa brezdná i kaluže, vse reve i bolečine življenja. Lep videz ga mami, krokodilov z odprtim žrelom i prežečega tigra ne vidi; le na maestetične palme je obrnen njegov pogled.

Ker je mladeniču, zapustivšemu najvišji razred srednje šole izbor poklica določen za njegovo srečno ali nesrečno bodočnost, ne bode odveč, ako še to le pristavimo. Mnogo se govori o nagilih, o ljubeznih do kacega stanú itd.; a to so bolj srčne lasti, i srce — samo na sebi i neskončno kakor morje — ne zna onih tesnih i natančnih črt i mej v praktičnem življenji. Srce jemlje rado vse bolj na dolgo mero: tako ljubezen kakor sovraštvo. Najmanj je pa verjeti tako zvanim vtiskom, prejetim iz kacega berila ali iz kacega sreč v gajajočega položja. Tisti stan je naj primerniši, ki se duševnim močem i skupnje no- tranje naravi naj bolj prilaga. Treba toraj najpred pogledati v se, potler na svet, kakoršen je v resnici, ne v idealih, i na- zadnje spraviti kolikor moč srce s pametjo, ki je res mrzlotna, a veliko dobrega sadú rodi človeku posebe i za društvo sploh. Vsi stanovi so res za vse ljudi i a vsak stan ni za vsacega; ali vsi, do katerih ima mladenič po še dovršenih študijah pravico, častitljivi so ter imajo ko vse drugo na svetu svojo solčno i senčno stran. V katerem samo rože cvetó? V katerem ni tudi

Z ozirom na kreotok.

Človek naj gleda na to, da se primerno živi, da dobi krv potrebne snovi in da ima človek dovolj dobre krvi. K temu naj- večje pripomore pravilno in pametno življenje in skrbljivost v za- devu hrane in zraka. Zastanki v kolobarjenji krvi so prav ne- varni za trebuh, prsa in možgane; neprenehano pravilno kolo- barjenje krvi se pospešuje s primernim gibanjem. Ako zastane kolobarjenje, ali ako se žile preveč napolnijo, počijo žile lehko v telesu in nastane krvavljenje v možganih (mrtvoud v možga- nih), v plučah (bruhanje krvi); v prsih počijo lehko velike žile ali celo sree (srčni mrtvoud), čemur nastopi nagla smrt. Večkrat se nabirajo v krvi slabe snovi, katere je treba odstraniti (p. žolč pri zlatenici), ali pa manjka v krvi kakošne snovi (p. železa pri bledici). Krv se more ostrupiti in onečistiti tudi s živalskim strupom, (gungiloba i. dr.). Pri hudih boleznih je opaziti hitrejši trip in večjo toploto (vročnica). Srce samo večkrat hitreje in močnejše bije in triplje brez zunanje vzroka. V obeh teh slu- čajih je potrebno, da se k malú zdravnika za svet praša.

Zrak naj bode kolikor mogoče dober i čist. Dober je zrak tedaj, ako ima kislin, dušica in vodenega hlapa v pravi meri; čist pa je tedaj, ako ni v njem družih snovi v podobí zraka, prahu in dima. Že nos nam naznanja takih zračnih pri- mesi, kakoršni so škodljivi plini, p. ogljenčev okis (ogljjenčev plin i hlap), svetilni plin, janski plin, plin iz blatnih kanalov; škodljive, kisle, ostre rudninske pare (pare klorá, broná, amoni- jaka, fosforá, solitarna in žveplena kislina, arsenika, živega sre- bra itd.), močan duh cvetlic, izhlapovanje nekaterih ljudi. Ne-

mnogo trnja? Povsod pride človek v dotiko z dobrimi i hudob- nimi ljudmi, v prijetne i nevshečne razmere; zdaj so sladke, zdaj grenke ure, zdaj sije milo solnce, zdaj buči strašen vihar; zdaj je človek povzdigovan i veličan, zdaj suvan, pahan, i zani- čevan, zdaj je ozbiljnost, zdaj šala, zdaj hvala, zdaj zamera itd. To uči tudi zgodovina. Vsacega kraja životopis obrneš lahko na-se.

Nekterim se zdi sitno i čudno, ko tožijo starijasti ljudje, da je denašnje življenje drugačno, radi pristavljajoči, da je bilo nekdaj boljše. V marsičem pa imajo ti prav, ako se ozremo le na neka minola desetletja. Razmere so se res presuknole. Do- gajajo se, očevdno v namenu nadsvetovne oblasti, prepogostoma grozovite katastrofe v naravi, pa tudi v človeških naredbah: vsepodirajoči polomljaji, neusmiljeni točosi, velikanske povodnji; plodovitost zemlje pojema, mirijade prej neznanih mrčesnih spak preže na ljudokrušne pridelke; da, premaknoli so se — ako je spodobno i ne presmešno izreči — celo letni časi; ne- številno samomorov, pogostne vojne, bolezni, draginja, pomanj- kanje, glad; blizu bliščevega bogastva večkrat obup i skrajna revščina. I na celo nerazumljiv način raste z duševnim na- predkom v nekterih narodih neverstvo, nezaupanje i spridenost. Vsak mislec mora vsled tega slutiti na tihem kak presuk i skoz i skozno izpremembo nevshečnih teh razmer. Kar se tiče vedno se ponavljajočih elementarnih i drugih neprijaznostij, te so grozoviti i nedotakljivi poslanci Božji; ali mejnarodne i druš- vene razlike ljudje med sabo nekoliko poravnajo, da se le po- razumé. Ali kdaj? O da pridejo enkrat boljji časi, bolj mirni, manj pohlepni, bolj zmerni ljudje!

To, i če prištejemo še v resnici veličanske izjave člove- škega uma v vseh strokah umetnij i znanostij, povedali smo *nekoliko* o značaju sedajnjega časa, s kojim se je treba mladeniču seznaniti. Toda veselje ni še pomrlo, še se objemajo zvesti i odkritosrčni prijatelji, še se javlja — i marsikdaj na sijajni način — srčna blagost v dobrotvornih naredbah; uže se oni mrzli razumovaški duh umika čedaljebolj spomladanskim žarkom podedovane i dušogrejoče vere, prvi ogledniki bližajočega se reda začinjajo se kazati; a pri vsem tem še grozno vihari v življenji, še je hrupno i strašljivo, tu manj, tam več.

Trd boj čaka toraj mladeniča, samemu sebi izročenega. Dobro mu bode premisliti na razpotji, kod i kam naj ide. Oz- biljnost časov je velika, ona terja enako odločnost, terja pogum, žrtvovalnost, trud i značaj. Ako mu je v resnici do sreče, bode preudarjal i pretehtal svoje moči, z mirnim očesom na milo zarijo krepstij, obračaje hrbet neumnim pritiskom i sitnim povzdigovalcem ali črnilecem tega ali onega stanú. Zadovoljnost srca, ki je vrhunc vse sreče, bode mu vedno pred očmi, kakor tudi narodov blagost. To je stališče teh vrstic i njihov namen.

Vendar še nekaj: Videčim pa, kako se duhovniška seme- nišča zmerom bolj praznijo, v tem ko so drugi stanovi n. pr.: zdravniški, odvetniški prenapolnjeni, ne bode menda nikdo za- meril razen tistih, o kojih apostol Juda govori, ako tukaj svoj osup v nekoliko blagomenjenih besed oblečemo. Nerazmerje je večje, nego bi prvi pogled sodil. Med toliko temperamenti jih je res tako malo magnenih brezhrupnemu duhovenskemu ži- venju? O svojem času je bilo n. pr. v velikanskem semenišču goriškem nad 100 i tik pred 1800. letom še okoli 80 seme- nišnikov, sedaj jih je menda iz vseh dotičnih diecez 34. Facta loquuntur! Pomanjkanje duhovnikov na Primorskem je uže naravnost žalostee, da ne rečemo vznemirjajoče. Vzroki pa, da se jih sedaj tako pičlo malo poprijema tega zares zelo odgo- vornega — a v vsem vendar preblazega i lepega stanú, utegnoli bi biti tile. Nerazmerje v plači proti drugim stanom, i posebno nemara najnovejše neprestano hojevanje sv. cerkve s posvetnimi oblastniki i njegove navidezne posledice, med temi presvobodno i nepoklicano kričanje i hujskanje židovskih koragov; zadnji rujeveči politični valovi zoper nekatere pravice sv. cerkve; prazna skrb za duhovensko dostojanstvo itd. Zgolj vzroki, ki bi bili zadosti trdni, ko bi bili tudi tako opravičeni. Ker je dalje razpravljanje o tej stvari predelikatne nature, rečemo le, da so saj glede nepokvarjenega slov. naroda skoz i skoz *navidezni*. Vsak pravi mislec je uže sprevidel, da po tem potu ne ide i ne

katere zračne primesi pa malo ali nedoločno diše, pa tudi celo nič, kakor ogljenčeva kislina, kar je še najnevarnejše. Nič manj ni škodljiv droban prah i dim, (od tobaka), ki se nevidno ali pa tudi v vidnih oblakih po zraku dviguje. — Zeló pogostoma se nahaja v zraku neizmerno škodljiva ogljenčeva kislina in ogljenčev hlap. Ogljenčeva kislina nastane pri sopenju ljudi in živali, pri gorenju goriv in svetil, pri vrenju vina in piva. To je najtežji plin in se zato nabira v nizkih krajih, časih tudi v vodnjakih. Zato je treba prostore, kder se veliko ljudi dalje časa mudi (spalnice, šole, delavnice) pridno prezračevati. Ako se veliko ogljenčeve kisline v prostoru nabere, izgubé goreče luči svojo svetlo svetlobo ali celo ugasnejo, ljudje in živali pa se zaduše. Ogljenčev okis pa nastane, ako goriva počasi in slabo goré, naj večkrat pa, ako se pri gorečem ognju v peči zaklopnica prezgo- da zapre, nadalje pri ogljenih posodah in pri železnih likavni- kih, katere z gorečim ogljem belijo. Ta omamljivi plin je poseb- no spečim silno nevaren.

V zaprtih prostorih se zrak čisti s tem, da se s premer- nim prepilhom skrbi za menjavo z boljšim zrakom. Poglavitna reč pa je, da se zabranjuje novo onečičenje. Po zimi se veliko hitreje prostori prezračijo, nego po leti, in to se zgodi tudi pri zaprtih oknih skozi špranje in luknjice. Ako so se pa tudi te zamašile, treba je pa še posebno za drugo prezračenje skrbeti. Kaditi s prijetno dišečimi tvarinami nič ne pomaga, skoro boljše je nekoliko vporabiti klorove pare ali kisle pare (sežiganje žvep- la, smodnika, ometa itd.), da se s tem ukončajo škodljive (orga- niške) primesi.

more iti naprej, i teh mislecev ni več malo, lajavim židom umazana usta maščevih. Pošteno častnikarstvo je povzdignolo svoj pogumni glas, drugo pisateljstvo umetelnih i znanostnih branš, ostro pero kot strašno orožje v rokah države, opazuje se uže k običnemu navalu. Nij čas daleč, ko napové krščanska inteligencija iz svojih tabrov, v kojih je do sedaj morda premirno prigledovala drastično razvijajočim se spletkom, hudo vojno prevzetnemu Semitu, ki je iz podlega maščevanja prevzel ter izvršuje rolo kljubestnega podirovalca i nagajalca ne le v verskih, temuč tudi v družabnih, umetelnih i vednostnih zadevah. Red, normalen čas se povrmeta, Bog daj prej ko prej. Zarad pomajnkajanja duhovnikov pa narod nedomestljivo škodo trpi, katero pomajnkajanje je večkrat menda le posledica ne dobro v preres vzetih okoljšin; prelaska vera v medene besede povzdigovalcev drugih stanov, na škodo duhovskega, ali sploh prazen strah i premalo samostojno premišljevanje reči, ki se tičejo izbora prihodnjega stanja. Srčno radi bi videli, ko bi nadopolnim mladencem, kojim v srci uže nekaj govori za duhovniški stan, i ki svoj narod ljubijo v resnici, ne na videz, te besede ne bile rečene v veter, ampak bi je pomagale odločiti se za stan, v kojem more narodnjak v brezhrupnem življenji morečih skrbí prostem, za narod skoro na vseh stališčih vspešno delovati. V tem, ko pisatelj teh vrstic zagotavlja, da ni duhovskega stanu, kar pa nikakor ne veleva, da bi ne smel tudi o tej zadevi, ko gre za blagost narodov, svojega menjenja izreči, pristavlja: »Non skripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, sed quasi scientibus eam«.

F. Z.

Pisateljeve priponke: Da ni vse zlato v sedanjosti, kakor tudi v minulosti ni bilo, o tem se vsak lahko prepriča, ako z bistrim očesom pogleda v stvari, i je nepristranski sodnik. Da se pa v velikih rečeh spodobi sedanjosti neokračena sovraniteta nad vsem minolnim, o tem ne bode menda nikdo dvomil, če se ni uže skregal s pravico, ali le po otročje — kljubuje! Denimo n. pr. le noveje iznajdbe, pred kojimi gre se odkriti, i koje dajo poročstvo, da Božanstvo hoče izmeju tajnostimi le one sebi pridržati, ki imajo za zmerom ločiti stvaritelja od stvarjenca, i da ostale v teku Bog ve katerih stoletij, ali v katerih dobah polagoma izroči zmerom bolj se vekšajočemu človeškemu umu. Zelo grešno pa ali neumo je v črni nevaležnosti i oholosti prezirati zasluge minolnih časov; greše pa tudi oni, ki v neki trmi nočejo priznati sedanjosti v tem, v čemer jej gre, hvale i zasluženega predstva. Jako spravljivo misel med starim i novim je rajnski pisatelj Hicinger — naj ga vendar enkrat Slovenci s spominkom počasté! — prav elegantno izrazil v pesmi: »Staro in novo«. To je nepremakljivo stališče, ne katero naj se učeča se mladina spravi i na njem utrdi, ne jenjajoča nikdar v prepričanju, da po hudem viharji — solnce še lepše sije!

Iz Rojana, dne 19. julija.

Tukejšna čitalnica je praznovala včeraj svojo 12. obletnico s programom, ki je ljudstvo jako razveseljevalo. Deklamacija je izvršila 12. letna deklica gospica M. Muha jako dobro; stopila je prvič na oder, a pokazala, da na Slovenskem evete nova dramatična evetlica. Igra »Kteri bo« se je vršila sploh dobro; gospodičini Hakelj ste svojo nalogo jako izvrstno izvedle, hvala gre gosp. Katalanu, ki je dobro pogodil, da si je svojo stroko Lipnšek le v saboto ob 6. uri zvečer v roke dobil, ker je g. Košuta moral nemudoma odpotovati; g. Stare je dr. Bistroglav-a dobro zadel in g. C... se je vsem prikupil. Tudi g. Tosti predstavljaje Kovača, vedel se prav dobro, enako sta tudi gosp. Jerina i g. Grabrijan svoji roli dobro izvršila, že g. Peternel ni bil zadnji. Po igri je bila tombola z lepimi dobitki in umetelnj ognji so ljudstvo zveseljevali; potem se je mladina en malo v dvorani zasukala, zunaj so nam pa fantje kakor slavci peli. Bog ohrani še mnogo let rojansko čitalnico!

Ker je pogostoma v navadnih stanovanjih manj dober in čist zrak, zato je potrebno uživati večkrat prost zrak, ogibati se je pa treba prevelike vročine in prevelikega mraza, ostrih vetrov in preprihov, mokrote in prahu.

Dihala ne trpé škode le po nečistem (prašnem in dimkastem) zraku, temuč tudi po vdihanju mrzlega zraka, in sploh po prehlajenju in po neizmernem napenjanju. Da človek ne sope prašnega, dimkastega in premrlega zraka, temu se že pomaga za kratek čas z robcem, ki se pred usta drži. Za dalje časa pa služi respirator, t. j. priprava, katera prej ustni zrak čisti: rabi naj se le v potrebi in na svet zdravnika.

Jabelko ali grlo rado zbolí uže po svoji legi ko gornji del zračnih potov; bolezní v grlu so hripavost, kašelj in druge bolezni, ki dihanje otežujejo, glasilko zožujejo in so zelo nevarne življenju. Uže pri majhnem bolehanju naj se ne napenja grla, naj se mnogo in glasno ne govori, ne poje in kriči, pa skrbi naj se za enakomerno topli čisti zrak, za mlačno pijačo, lahki mehki živež itd.

Enako se je držati tudi, kadar zbolé pljuča ali sapnik. Posebno je vse škodljivo, kar provzroči, da srce močno bije in da se hitro sope, toraj močno napenjanje telesa (tekanje, plesanje, telovadba, hoja na gore), močne pijače, zdražljive strasti, naglo prehlajenje vsled mrzle pijače, močnega prepriha, mokrih nog. Da pa človek ni preobčutljiv pri prehlajenju, pomaga previdno utrjevanje, dokler je človek zdrav. — Naposled naj se ogiblje vsega, kar je vzrok, da se prsa preveč ne stisnejo, kakor je napačno držanje pri sedenju, pisanju, šivanju, pretesno vezanje pri deklicah, pretrdno zapenjanje obleke pri dečkih itd.

(Dalje prih.)

Iz Podgradske občine, 17. julija.

Z dežja smo prišli pod kap. Znano je, da smo se borili za mrvico priznanja našega jezika v občinskem uradu. V tej borbi pa niti nasprotnika imeli nismo, ako ne stare navade i pogubne slovanske mehkobe. Borili smo se — sami se seboj i zmagali smo! Pyrrhova zmaga! občinski zbor je odločil: uradni jezik je slovenski in ne italijanski. Dobro. A posledica temu je: uraduje se nemški!

Ne omenjamo, kako je to prišlo, ker je prvi vzrok vsej zmešnjavi nepošteno kruhorstvo. Ali toliko naj bode rečeno, da je nekako poniževalno videti, ako človek brez vsega pomena i veljave, človek iz vrste »dii minimorum gentium« spravi v nered veliko občino. To se ve, pomagati si je bilo treba. A prišli smo pod kap, ker se položaj ni prav razumel. Z dninarjem, ki je drag, a ni niti priljubljen, še manje sposoben, ni mogoče uspešno delati. Čakanje nam je tedaj nerazumljivo.

Proč s provizorijem, stalno naj se služba tajnika odda, da bode mogoče uspešno i z energijo delati v prosep občine i našega naroda.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Poroča se, da se bodo zaupni možje desnice državnega zbora, ko se zberó te dni na Dunaji, dogovarjali tudi o ustanovitvi velicega časopisa, ki bode zastopal politiko državno-zborske večine. Tak časnik bi jako potreben bil, vendar še ni gotovo, ali se ta zbor res skliče.

Ker je liberalcem nemogoče omajati stol, na katerem sedi grof Taaffe, zato so začeli beračiti pomoči pri Madjarjih, ali tudi tukaj jim je spodletelo. Časnik »Ellenör«, organ ministra Tisze je izrekel, da se madjarska politika njema z načeli grofa Taaffeja, kar je ustavoverce zelo pobilo. — Veliko zausnico jim je zadnji teden dal tudi državni poslanec pl. Walterskirchen, ker je hudo obsodil ustavoverce; v govoru je sklicanim svojim volilcem rekel mej drugim, da znajo le pretiti, poguma pa nemajo nič; oni so vojaki, ki iz vrst begajo i zastavo zapuščajo, s taciimi bojniki se ni bratiti, napredna stranka se ne vrne več ustavovercem v naročje.

Na Dunaji je napravilo avstrijsko strelsko društvo velikansko svečanost; ker ima ona tudi politično važnost, zato povemo prihodnjic več o njej.

Deželna vlada v Sarajevu namerjava pozvati kakega strokovnjaka, ki bi popotoval po Bosni i Hercegovini, pozvedel stanje ondesnjega šolstva i na podlogi pozvedeb sestavil spomenico, stavil predloge in nasvetoval načela, po katerih bi se šolstvo v Bosni i Hercegovini preustrojilo. Načelnik deželne vlade želi, da se to zgodi v jesenskih počitnicah in obrnol se je na hrvaško vlado, naj pozove vseučilišnega profesorja Fr. Petračića i deželnega šolskega nadzornika Jos. Pavca, ako bi hotela i pod katerimi pogoji ta posel prevzeti.

Tuje dežele.

Ko je turški sultan zvedel, kake meje je določila berlinska konferenca grškemu kraljestvu, poklical je ministre ter jih sprejel s temi besedami: »Nemogoče je to, kar se od mene zahteva!« Drugi dan je bil ministerski svet pod sultanovim prvoledstvom; v tem svetu je rekel Osman paša: »Ako prostovoljno damo to, kar je bilo Grškeje pripoznano v Berlinu, podpišemo sami sebi smrtno sodbo ter jo sami na sebi izvršimo«. — Precej po tem ministerskem svetu so šli ukazati na vse strani, naj se delajo priprave za vojno, ker turška vlada je prepričana, da je konferenca spravila v tok prašanje zastran razdelitve evropske Turčije.

V Carigradu so Turci zelo razdraženi, oni so prepričani, da jih hočejo krščanske vlade iz Evrope izgnati. Turki govoré, da bo po zemlji, katero so jim njihovi predniki priborili, krščanska kri lila, ako jo bodo morali zapustiti i čez Bospor iti. Časniki so dobili dovoljenje, da turški fanatizem neté, oni zahtevajo, naj se razvije prorokov prapor; vojaci se pošiljajo v Volo, Solun i Prevezo, da Grke odbijó, ako bi mejo prekoračili; Blum paša je šel ogledovat dardanelske trdnjave; Baker paša se je odpeljal v Solun, da bo vodil vojne priprave na grškeje meji; novi vojaki se pošiljajo v Macedonijo.

Turčija hoče z 80.000 vojakov zasesti Rumelijo, da ubrani nje združenje z Bolgarijo. V vshodnej Rumeliji pa se prebivalci povsod oborožujejo i telovadijo. Telovadska društva imajo 100.000 mož, dosti orožja i denarja ter so dobro vojaški izurjena. Dolgo ne bode, da se tudi tukaj začne razpor i Turci iz dežele poženó.

Albanci, naseljeni v Carigradu, sklenoli so vrniti se v svojo domovino, da jo bodo branili. Kedor ne more iti, dolžan je v novih pripomoči. V Rim so poslali posebno deputacijo. Albanska liga nabira vojske tudi zunaj Albanije ter jih plačuje.

Tekinci so napadli rusko eskorto mej Bamijem in Bendesenom 3. t. m. Eskorta je imela 12 kosakov ter se je 8 ur branila 300 Tekincev; general Skobelev jej je poslal pomoči; Tekinci so bili tepeni i so na mestu pustili mnogo orožja.

DOMAČE STVARI.

Šole v Trstu so končane. Iz letnega poročila c. k. gimnazije vidimo, da se je na njej slovenščina zopet skrhila, kajti učila se je le v dveh tečajih po 1 $\frac{1}{2}$ uro na teden in to od 11 $\frac{1}{2}$ do 4 ure! ko so učenci uže trudni i lačni; mej tem ko je bila laščina v vsakem razredu reden učni predmet. Poročilo navaja po narodnosti 138 Nemcev, 79 Italijanov, 41 Slovencev

i 10 Grkov. Koliko Slovencev so Nemci i Lahi pojeli, tega ne moremo vedeti, nekaj pa jih uže bode; slovanskih imen smo našli 104.

Statistični pregled osemrazredne dežavne dekličke šole našteva 148 Nemk, 187 Italijank in le 37 Slovenk; da bode tudi tukaj marsikatera Slovenka mej Nemkami i Italijankami, to je gotovo.

Na deškeje ljudskeje šoli je bilo 826 učencev, po narodnosti 516 Italijanov, 210 Nemcev in le 37 Slovencev. Čudno je tedaj to, da je poduk iz laščine obiskovalo le 491, iz slovenščine pa 123 učencev in očitno, da se Lahi i Nemci povsod rekrutirajo iz Slovencev.

Filoksera. Tržaški magistrat je zarad filoksera prepovedal uvožnjo ne le trt i nje delov iz piranskega okraja, temuč tudi vseh drugih pridelkov. Deželno namestništvo pa je zadnji del te prepovedi preklalo, ker je nepostaven.

Napadi na kranjskega deželnega načelnika so se najprej začeli v dunajskih judovskih listih, ker je gosp. načelnik pravičen mož. Zdaj ga je začela tudi »Triester Zeitung« napadati in o njem laži trositi. Ker mu z resnico ne mogó blizu, zato jim je laž dobra, ali laž ima kratke noge.

Davkovske knjižice se na Ogorskem tako vodijo, da jih nobeden ne umeje. Te dni je prišel k ogorskemu finančnemu ministru odličen gospod ter ga prašal, zakaj toliko davka plačuje. Minister je pozval tega in onega uradnika, a vsi skupaj niso mogli gospodu odgovoriti na to, kar je prašal.

Ljubljanski Sokol in Čitalnicarji v Kamniku so bili predzadnji nedeljo jako lepo sprejeti. Mesto je bilo vse okrašeno, vihrale so mestne, narodne, cesarske zastave na mnogih krajih; ljudstvo je bilo vse navdušeno. Nazdravljalo se je cesarju, deželnemu načelniku in Taaffejevi vladi.

Slovansko delalsko podporno društvo v Trstu. »Slovanskemu podpornemu društvu« so zopet pristopili kakor podporni udje ti le gospodje: Josip Sadu, Josip Pipan, Martin Živic inžinir, Matija Žranut, trgovec, Vlah Manussi lekar.

Nov odbor je sestavljen iz teh le gospodov: Ivan Dolinar predsednik, Viktor Dolencec podpredsednik, Ferko Grabrian tajnik, Ivan Pošun blagajnik.

Odbor: Ivan Nabergoj, Matija Polić, Dr. Franjo Mandić, Martin Živic inžinir, Franjo Žitko, N. Šmid, Josip Bezek, Matevž Črnivec, Matevž Vončina, Martin Stare, Ivan Hafner, Ivan Padar, Anton Škabar, Ladislav Hain, Jakob Klemenc, Janez Jerina in J. Kocjančič. — Pregledovalci računov so: Sadu, Riechtig, Katalan; nadzornika društvenega premoženja sta gosp. Josip Bezek in Matevž Vončina.

I. odbora seja, dne 7. julija 1880.

Predseduje gosp. J. Dolinar.

Ko predsednik pozdravi nov odbor, prosi stalnega delovanja i podpore, da se bode moglo krepko napredovati.

Potem prečita imena novih odborikov in preide se na dnevni red.

Prva točka: volitev podpredsednika. Soglasno je bil izvoljen gosp. Viktor Dolencec.

Za knjigarničarja je bil izvoljen Ivan Padar, za knjigovodjo Ivan Hafner, oba soglasno. Za nadzornika društvenega polhišja sta bila izvoljena: Josip Bezek in Matevž Vončina. — Gospod Polić nasvetuje, naj bi se tudi volil društveni zdravnik i priporoča gospoda Franja Mandića, ki je bil z živio-klici soglasno izvoljen.

Prošnja necega gosp. Dragotina, naj bi mu društvo dovolilo enkrat na teden podučevati svoje pevce v društveni dvorani, bila je odbita.

Predlog predsednika, podpiran od gospoda Nabergoja, o praznovanju tisočletnice slovanskega bogoslužja, bil je sprejet s tem dostavkom, naj se vsa slovanska društva v Trstu o tem dogovoré in tisočletnico skupno obhajajo.

Sklenolo se je še, da se bode društvenina sprejemala vsako sredo i sabota od 7. do 10. ure zvečer, in ob nedeljah od 10. jutraj do 1. popoldne in od 4. do 7. zvečer.

Kdor pa hoče blagajniku samemu plačati, naj se oglasi pri sv. Andreju J. Požunu, društvenem denarničarju, v gostilni pri Toplicah (Bagni).

Ženske, katere želé v delalsko društvo stopiti, naj se oglašajo pri katerem odborniku, ali naj jih vpiše kak ud v društvo, da se skliče, ko bo primerno število oglašanih, občni zbor ženskih in se pravila uredé.

Odbor.

Laški ribiči ne delajo našim le škode, temuč tudi ne spolnjujejo dotične pogodbe. Ponoči 15. t. m. so dobili čuvaji luknega urada tri laške čolne pri Miramari 4 minute od brega pri ribjem lovu.

Razpor mej delalci. 14. t. m. se je zbralo več delalcev pri skupnem skladišču št. 4, ki so hoteli tam najetim delalcem nagajati ter so zahtevali, naj se oni v delo vdinjajo. Vstal je hrup, da se je delo za nekoliko časa ustavilo. Redarstvo je dva delalca zaprló, drugi pa so se potem razšli. Delalcem gre hudó za kruh i mestni naš zbor bi dosti boljše storil, da bi se s to in enačmi rečmi pečal, nego da z dvomljivo politiko našemu prebivalstvu škodo dela.

Slovstvo i književnost. »Naša Sloga« je s pomočjo »Matiče Hrvatske« dala ponatisniti iz »Naše Sloge« *Istarske narodne pjesme hrvatske* v posebno knjigo, katera ima v malej osmini 380 strani i se dobiva po 1 gld. pri odpravnictvu »Naše Sloge«.

Čist dobiček je namenjen »Našej Slogi« in Bratovščini hrvatskih ljudi v Istri. — Mi to lepo knjigo prav gorko priporočamo.

Filoksera. V nedeljo zjutraj je šlo z Lloydovim parnikom 30 učencev kmetijstva v Piran ogledat tršno bolezen, ki je tu nagrajevala. Ž njimi je bil tudi tajnik zagrebskega gospodarskega društva, g. Kuralt; prof. Bole pa je tako vedno v Piranu in Izoli, kjer preiskuje bolezen. — Tudi več posestnikov kmetov želi, da bi se na mestu podučili o tršni uši i tako lažje nesrečo odvrnili, ako bi se bolezen širila.

† **Marija Kalister**, vdova rajnega dobroznane Janeza Kalistra, najbogatejšega Slovenca, ki je nam prerano umrl, preselila se je v boljši svet dne 19. t. m. v 75 letu življenja. Rajnika je mnogo dobrega storila in upamo, da nje bogata zapuščina marsikatero solzo obriše.

§. 19 in okrajni sod na Voloskem. Sodni okraj na Voloskem ima zgolj slovansko prebivalstvo in vendar vraduje v njem sodec, ne Lah, ampak Kranjec po rodu, vse v italijanskem jeziku. Nedavno mu je kastavska občina poslala nekoliko tožeb v hrvatskem jeziku. A te tožbe je sodec odbil sklicevajoč se na §. 14 sodbenega reda. Kastavska občina se je zaradi tega pritožila na višji deželni sod v Trstu, kateri je zaukazal, da okrajni sod mora prijeti hrvatske tožbe i nanje odgovoriti po objavljenem ministerskem ukazu od 15. marea 1893 št. 565, po katerem morajo sodnije prijemati vloge v jeziku, kateri se v deželi govori.

Prav ta sod je nedavno dal italijanski oglas v „Osservatore Triestino“, v katerem naznanja, da so pri njem izložene listine posestnikov katastralne občine „Studene“. — Tako delajo uradi s zvestim slovanskim prebivalstvom na Primorskem — irredentstvu v roko!

§. 19 in gosp. deželni namestnik baron Pretis. Ko se je nedavno gosp. deželni namestnik vozil po Krasu, dirjal je pred njim nek trabant i priporočeval: „Nur deutsch sprechen!“ Potem je bil na ogledu v Istri, hrvatskim pozdravom je navadno besedo pretrgal rekoč: „La scusi, non capisco questa lingua“, ali nič ni odgovoril, ali pa zahteval italijanski nagovor; priporočeval je tudi učenje nemškega in italijanskega jezika, slovenskega i hrvatskega pa nikder ne. „Naša Sloga“ ga tedaj praša: Po katerem državnem zakonu imajo ljudje v čisto hrvatskih mestih pred svojimi poglavarji govoriti v italijanskem jeziku? Naj pristavimo tu nekaj: Ko je bil presviti naš cesar zadnjič v Istri, sprejel je neko hrvatsko deputacijo, govornika te deputacije so naučili lašk nagovor i ko je ta začel: „Šakra Majesta“ i cesar videl, da govornik laški ne zna, potrkal mu je na ramo ter rekel: „Po svoje, po svoje govorite!“ — Komentara ni treba. Priporočanje laškega jezika podpiše vsi irredentari, i nemškega vsi Schönerrji.

Kranjski deželni zbor je imel predzadnji vtorek zadnjo jako burno sejo, o kateri bomo pozneje obširne poročali. Poslanec gosp. Svetec je v tej seji odkril i se številkami dokazal sleparstvo nemškutarskih poslancev.

Čestitanje. Vrlima poslancema Nabergoju in Gorjupu kličejo na Tirolah živeči Slovenci: Živila!

Slovesnost 1000 letnega slovanskega bogoslužja, kakor smo uže v predzadnjem listu omenili, obhajala se je tudi v Rimu. Napravil jo je kanonik Črnič in obhajala se je 27. junija v cerkvi sv. Hironima. Duhovnik Ivančević je z asistenco dveh mladih duhovnikov iz Dalmacije bral sv. mašo v staroslovenskem jeziku in mladi hrvatski duhovniki iz sv. propagande so peli na koru hrvatske pesmi. Po božej službi je bil obed pri kanoniku Črničju, ki je zbranim naznanil, da je papež o tej slovesnosti svoje veselje razodel. Dopisnik, ki poroča „Obzoru“ o tej slovesnosti, obžaluje, da se slovansko bogoslužje na Hrvaškem zanemarija i da se v senjskejši škofiji, kjer imajo duhovniki pravico brati sv. mašo v slovanskem jeziku, ta pravica ne rabi.

Miroslav Hubmayer je zapustil Ljubljano i šel skoz Belgrad i Zofijo v gore Rodope na Macedonsko. Čuje se, da je bil tja poklican, ker je tam vse pripravljeno za vstajo.

Nesrečo. Iz Gorice se nam piše 19. julija. — Nesreča za nesrečo! Komaj smo malo pozabili tragičen konec treh mladeničev, koje so požrli deroči valovi divje Tore na Furlanskem; uže imamo mučenika Mariniča mehanika v Podgori, kateremu se je v sredo pod nogami ulomila slaba deska pri popravljanju parnih cevi, da je padel v kotel vrele vode — i zdihtol dušo po 48 urah nepopisljivih muk, zapustivši vdovo s tremi otroci. — Isti dan je usmrtil neki Drenavšek z Brega v Brdih svojo sestro. Bila je namreč več let v Aleksandriji i vrnola se je domu, da se na zdravju. ker boleha, nekoliko okrepča. Tudi Drenavšek je bil več mesecev z doma na delu i ko se je zopet povratil, — uesrečna sestra pride mu nasproti iz zgornje sobe, da ga pozdravi, on pa zagradi poleno, ter jo mahne po glavi, da se mrtva zgrudi na tla, Morilec je uže v zaporu, a pravijo, da nije čiste pameti.

Zdravnika dr. G., soprogo in svaka deli so pod ključ. Bila je ro „nekaka privatna banka na visoke obresti“, katerej žrtve so tudi uboge družine. Več dokaže sodnija.

Do sedaj nedosegljiva morilka vinskih trt — filoksera, prestrašila je tudi naše ministerstvo. Naročilo je telegrafično in sinoči so se napotili v Istro profesorji in dijaki naše kmetijske šole, — tako tudi gg. Keršovani in Štrekelj za kmetijsko družbo.

Gospodarske stvari.

Banka „Slavija“ in založnice. Ko se je banka „Slavija“ na temelju vzajemnosti osnovala, povdarjali so njeni osnovatelji, med katerimi je bil tudi rajni voditelj českega naroda in slavni zgodovinar Frt. Palacky — da mora njenemu upravitelstvu

v prvej vrsti na tem ležeče biti, da bodo slovanski narodi, med katerimi je imela banka svoje poslovanje razširiti, po njej dospeli do večjega blagostanja in s tem do neodvisnosti v narodnem obziru.

Zavist in strast prouzročila sta mnogo napadov na banko in sicer od strani naših narodnih in političnih nasprotnikov; a kljub temu se je razvijal zavod, ki je bil z neznatnim zneskom gld. 3000 ustanovljen, nepričakovano sijajno in omogočeno mu je bilo svoje prvotne naloge ostati zvestemu s tem, da je po českim in Moravskim ustanovljal založnice, ter vlagal vanje toliko denarja, da promet z njimi v poslednjih desetih letih znaša nekoliko milijonov goldinarjev.

Tudi naše domoljube po deželi pozivljale so uže „Novice“, naj snujejo založnice, ter so opozorovale, da je banka „Slavija“ pripravljena denar za početek poslovanja vsakej takej založnici posoditi. Žalilob! ostali so ti pozivi vsi brez uspeha in zdi se nam, da le vsled tega, ker se med nami ne nahaja dosti podvzetnega duha in vztrajnosti.

V poslednjem času pa je vlada sama obrnola pozornost na poljedelski stan, kajti sprevidela je, da isti mora čedalje bolj propadati, ter da se proletarijat med njim mora širiti, ako mu na ta ali oni način ne pride na pomoč. Vsled tega je spoznavši, da so najboljša pripomoč proti obubožanju kmetijskega stanu založnice in posojilnice — poslala okrožnice do vseh deželnih predsedstev in cesarskih namestništev, v katerih jih pozivlje, naj ustanovljajo založnice za poljedelski kredit po svojih področjih podpirajo.

Toda taki pozivi ostanejo — kakor doslej — tako tudi odslej brez vsacega vspeha, ako se pri inicijativi samej ostane. Po našej misli treba je delavnosti iz središča, iz Ljubljane, kajti marsikak domoljub na deželi, kateremu je sicer na blagostanji kmetijskega stanu ležeče, ustraši se prevelikega dela pri sestavljanju pravil za založnico, in ideja zopet zaspi.

Da se olajša ustanovljanje založnic z neobmejenim poroštvo — izdelala je banka sama načrt pravil, tako, da jih pri njej vsakdo more dobiti. Isto tako je pripravljena vsacemu odboru, ki bi se kjerkoli ad hoc osnoval, z nasveti in dejanji biti na pomoč.

Gledé na to in ker — kar je glavno — vsaka založnica od banke „Slavije“ prejme kapital za početek svojega delovanja, nadejamo se, da se po našej domovini mnogo enacih koristnih zavodov osnuje, ako bodo to podpirali rodoljubi in vlada, nad čemer pa ne dvomimo.

Letošnja letina je sploh jako dobra. Žita se je pridelalo obilo, vzlasti v Ameriki in mu je cena zaradi tega povsod padla. Amerikansko žito pritiska v Evropo ter dela veliko konkurenco ruskemu in ogrskemu pridelku. Na Ogrskem se zato bojé, da jim ne bo mogoče žita prodati. — Če tudi so žitne cene zdaj padle, vendar se pri kruhu — vsaj v Trstu — nič še ne pozna, da bi bil ceneje. Tržaški peki imajo tedaj tudi dobro letino i dolžnost našega magistrata bi bila, da se prepriča, ali ni predobra.

Konje i goveda, kakor je znano, poleti, kadar je soparno, muhe hudo trpinčijo, tako celo, da se plaše i so časi vsi divji. Ako hočeš muhe ubraniti, skuhaj orehovega listja i dobro namoči dlako živalim, posebno rep i nozdre. To tudi uniči jajca, katera ležejo muhe konjem i govedu na dlako.

Goveja kuga je nehala na Hrvaškem, zato se živina iz te dežele zopet sme v naše dežele goniti.

Tržno poročilo.

Trgoviva je še vedno sploh zelo zanemarjen. Kava — se prodaja dobro po trdnih cenah, katere utegno še nekoliko porasti, ker zaloga niso več velike, dovažanje pa je pičlo.

Olje — fino namizno se je prodajalo po nekoliko višjih cenah. Navadno dalmatinsko in istersko pa je zelo zanemarjeno i so mu cene zopet padle; prodalo se ga je nekoliko po 40 do 41 gid.

Sadje — nič še ni kuplje, utegne pa k malu oživeti. **Mast in žep** — cene še raste, ker je obilo naročil iz notranjih dežel.

Petrolije ima še vedno nepremakneno visoko ceno, katera se pa ne bo mogla dolgo časa vzdržati, ker je nenaravna.

Domáci pridelki. — Z maslom in fižolom ni prav nič kuplje; tudi s pšenico nič ne, če tudi se ponuja po nizih cenah, vendar je nečejo kupovati, ker je zaradi dobre letine in obile uvožnje iz Amerike upanje opravičeno, da jej cena še pade.

Les — trati, drva oglje skoraj nič kuplje, uže doslej zelo nizke cene so še padle, le colarce gredo še nekoliko po zmernih cenah izpod rok.

Vrednost papirji so v prav dobrem menjenji. — Valute so od zadnjič nekoliko poskočile.

Dunajska Bors

dan 20. julija.

Enotni drž. dolg v bankovcih	73	gld.	05	kr.
Enotni državni dolg v srebru	73	»	75	»
Zlata renta	88	»	10	»
1860. državni zajem	133	»	—	»
Delnice narodne banke	834	»	—	»
Kreditne delnice	279	»	90	»
London 10 lir sterlin	117	»	60	»
Srebro	—	»	—	»
Napoleoni	9	»	37 1/2	»
C. kr. cekini	5	»	54	»
100 državnih mark	57	»	70	»

Nasproti zakristije sv. Antona novega

Via Canale št. 7 — v Trstu — Via Canale št. 7

Nasproti zakristije

Sv. ANTONA NOVEGA

pri podružnici pogrebnega društva g. G. Zimolo

Tovarnica umetnih cvetic

Palme in cerkvene rože

za rabo

pri ekonomičnih pogrebih — Kovinske in lesene rakve.

Kupuje in prodaja se vosk na debelo in drobno.

Aristid Mosca
vlastnik spremljalec.

Nasproti zakristije sv. Antona novega

OGLJE BUKOVO PRESEJANO

je na prodaj

na ladiji in v magazinu.

Podpisani, ki je dobil izključljivo razprodajo oglja z ladije gosp. M. Pollich-a, naznanja čestitemu občinstvu, da se oglje z ladije naravnost na dom pošilja, da se ga tako manj zmele i se lahko pogode olajšave pri cenl.

Kadar ne bo tukaj ladija, prodajalo se bo oglje iz magazina

po 3 gld. 50 kr.

k vintal na dom poslan.

Ivan Pacor.

Magazin: Via St. Lucia št. 2.

Ladija: Riva Panfilii, za novim ribjim trgom.

Najboljši isterski refošk

po 1 gold. botelja.

Kdor ga želi kaj kupiti, naj se obrne do

Upravištva.

MOSCA ARISTID

Umetne cvetice in cerkvena oprava

V Trstu — Via Canale št. 7 — V Trstu.

CERKVENE PALME. — ZALOGA VOSKA.

Prijemljio se vsakovrstna naročila za cerkveno rabo, kakor so svečniki, vaze, svete posode, tabernakli, tearina za opravo, tapete, mrtvaška oblika, srebrni, zlati osleci itd.

po fabriških cenah.

PALME

s finimi cveticami z voščenim sadjem, zlatimi i srebrnimi očesci.

visoke	široke	cena
Cent. 100	cent. 50	16 gld. 20 kr.
» 78	» 36	10 » — »
» 68	» 32	7 » 25 »
» 40	» 18	6 » — »

POLU FINE

brez cvetic i brez zlata i srebra

visoke	široke	cena
Cent. 100	cent. 50	13 gld. 10 kr.
» 78	» 36	10 » — »
» 68	» 32	6 » 05 »
» 40	» 18	5 » 05 »

Za barvo i delo se daje poroštvo.

Izbrana zaloga i delavnica svete oprave po Ambrozijanskem (milanskem) obredu, tvarina in brokat iz nemških, laških i francoskih fabrik. Delavnica cerkvenega perila. Prijemajo se tudi zastori, da se popravljajo.

NB. Za cerkve se pogojajo plačilni obroki brez povišanja tarife.